

Nâng cao hiệu quả đầu tư công

Thu Trang

Dàn trải, lãng phí, không hiệu quả là những tính từ quen thuộc gắn liền với nguồn vốn đầu tư từ ngân sách Nhà nước trong nhiều năm nay. Mặc dù cải cách công tác quản lý đầu tư từ ngân sách Nhà nước đã diễn ra trên mọi góc độ trong hơn 20 năm đổi mới nền kinh tế từ phân cấp quản lý, đến phân bổ, quản lý giá và vấn đề cấp phát, thanh toán vốn đầu tư... “Nguồn vốn đầu tư từ khu vực Nhà nước trong những năm qua chiếm khoảng 51% vốn đầu tư toàn xã hội. Chi đầu tư phát triển trong những năm vừa qua cũng chiếm 30% tổng chi ngân sách Nhà nước nhưng thực ra nếu tính toán đầy đủ thì con số này lên đến 50%.

Để nâng cao hiệu quả như hoạt động đầu tư từ ngân sách Nhà nước, đã có nhiều giải pháp về tầm vĩ mô được đưa ra như: Trong kinh tế thị trường, khi khu vực tư nhân hoạt động hiệu quả hơn thì phải làm thế nào để đẩy khu vực đó lên, đặc biệt trong giai đoạn này; Cần cân đối chi ngân sách cho đầu tư phát triển và chi lương; Tiếp tục thúc đẩy mạnh quá trình cổ phần hóa; Và quan trọng nhất là thay đổi, tự duy nhận thức về vai trò của doanh nghiệp Nhà nước trong định hướng phát triển kinh tế-xã hội; Cần tăng cường sử dụng một loạt các cơ chế mới, thực chất hơn, ví dụ, khoán gọn đầu ra hoặc chia khóa trao tay. Nếu tiếp tục sử dụng cơ chế dự toán, một cơ chế mềm, rất dễ tạo ra sự thông đồng giữa bên xin và bên cho nên sẽ dẫn đến sự điều chỉnh dự toán theo thị trường, dẫn đến tình trạng lạm dụng. Cần hướng đến đấu thầu thực chất để đạt hiệu quả cao. Đặc biệt là đấu thầu quyền sử dụng đất với những giá trị gia tăng do đầu tư nhà nước tạo ra đây là vấn đề rất cần quan tâm và cần có những công trình nghiên cứu cấp nhà nước về vấn đề này, khai thác giá

trị gia tăng do đầu tư từ ngân sách Nhà nước tạo ra.

Đã đến lúc cần có cơ chế, hoàn thiện cơ chế sử dụng nhiều nguồn vốn, nếu chỉ phát triển một nguồn vốn thì rất khó vận hành và sẽ sử dụng không hiệu quả. Tuy nhiên, cơ chế sử dụng nhiều nguồn vốn như thế nào vẫn là vấn đề đang đặt ra”. Theo chúng tôi cần tập trung vào các vấn đề:

Một là, Thực hiện tốt cơ chế giám sát cộng đồng nhằm nâng cao chất lượng của hoạt động đầu tư công.

Qua giám sát, cộng đồng có thể phát hiện và báo cho cơ quan có thẩm quyền về những việc làm xâm hại đến lợi ích của mình, những tác động tiêu cực của dự án đến môi trường sinh sống của cộng đồng trong quá trình thực hiện đầu tư, vận hành dự án, từ đó góp phần làm giảm thiểu các hành vi gian lận, sai trái của các cơ quan, đơn vị thực hiện các chương trình, dự án đầu tư, nâng cao hiệu quả đầu tư công. Để cơ chế này đi vào thực tế phát huy tác dụng, cần thực hiện những giải pháp sau:

Thứ nhất, công khai hóa các thông tin về hoạt động đầu tư theo quy định của Nhà nước.

Thứ hai, cần có một tổ chức đủ mạnh có uy tín ở địa phương sở tại thu nhập, thẩm định lại ý kiến đóng góp (vì nhiều khi ý kiến của cộng đồng không thực sự chân xác) và tổ chức để cho người dân, cộng đồng thực hiện ý kiến đóng góp cho dự án,

Thứ ba, có cơ chế khuyến khích, động viên, khen thưởng, đối với các cá nhân, tổ chức, báo chí, cơ quan ngôn luận có công khám phá ra những sai phạm trong quá trình thực hiện dự án đầu tư. Có như vậy, chất lượng của các dự án đầu tư công mới được cải thiện, góp phần giảm thất thoát lãng phí, nâng cao hiệu quả đầu tư công.

Thứ tư, cần đặc biệt đề cao và thực hiện tốt vai trò của các cơ quan dân cử là Hội đồng nhân dân các cấp cho đến Quốc hội trong việc quyết định và giám sát các hoạt động đầu tư công theo đúng quy định của pháp luật.

Hai là, Tăng cường công tác xã hội hoá đầu tư nhằm đa dạng hoá cơ cấu vốn. Nâng cao

hiệu quả đầu tư nguồn vốn ngân sách nhà nước theo hướng thành phần kinh tế nào làm tốt hơn, làm hiệu quả hơn thì cấp vốn. Thực hiện công tác đấu thầu công khai.

Trong bối cảnh của nền kinh tế đang ngày càng phát triển yêu cầu về vốn đầu tư ngày càng lớn trong khi vốn ngân sách có hạn thì xã hội hoá đầu tư là một giải pháp quan trọng nhằm đa dạng hoá nguồn đầu tư, thu hút và khuyến khích các thành phần kinh tế ngoài nhà nước, tham gia vào các dự án XDDB, giảm tải đầu tư từ NSNN, góp phần vào tiến trình đổi mới đất nước. Sự tham gia của các đơn vị ngoài nhà nước cũng làm cho hoạt động đầu tư được quản lý chặt hơn, hạn chế tình trạng "Bao cấp" trong các dự án cơ sở hạ tầng.

Xã hội hoá đầu tư phải được thực hiện theo nguyên tắc tạo điều kiện tốt nhất cho các chủ thể kinh tế tham gia vào hoạt động đầu tư cùng với đầu tư từ vốn ngân sách nhà nước. Cần xác định rõ cho những dự án, những lĩnh vực nào mà tư nhân không làm được hoặc không muốn làm thì khu vực nhà nước mới tham gia, tránh tình trạng "Một mình một chợ" dẫn đến độc quyền hoặc cạnh tranh thiếu lành mạnh do các DNNN có sức mạnh về tài nguyên và khả năng vay vốn với lãi suất thấp hơn.

Ba là, Đổi mới và hoàn thiện công tác giải phóng mặt bằng nhằm thu hút hơn nữa các dự án đầu tư

- Cần thật sự bảo đảm tính dân chủ, công khai trong công tác

đến bù giải phóng mặt bằng, từ việc phổ biến chủ trương, quy hoạch, họp lấy ý kiến của nhân dân đến việc lập phương án đền bù, hỗ trợ thôn xã, đầu tư xây dựng cơ sở hạ tầng khu tái định cư...

- Phải thực hiện đồng bộ quy hoạch, giải phóng mặt bằng với việc bố trí tái định cư và bố trí đất sản xuất cho những hộ dân có đủ điều kiện. Bên cạnh việc tính toán bồi thường, hỗ trợ thiệt hại đúng, đủ theo quy định, cần quan tâm đến đời sống kinh tế trước và sau khi các hộ dân bị thu hồi đất.

Bốn là, Nâng cao hiệu lực, hiệu quả của pháp luật trong công tác phân cấp quản lý đầu tư và hoàn thiện môi trường đầu tư

Về phân cấp quản lý đầu tư

Cần tiếp tục đẩy mạnh hơn nữa việc phân cấp quản lý đầu tư và xây dựng cho các địa phương. Phân cấp không chỉ là những việc Trung ương không làm được mới phân về địa phương mà phải là những việc địa phương không làm được không có hiệu quả mới đề cấp trên làm. Như vậy mới thực sự tạo ra sự chủ động cho địa phương trong việc phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

Tiếp tục tăng cường phân cấp quản lý ngân sách nhà nước cho địa phương theo Luật Ngân sách nhà nước. Cần rút kinh nghiệm để hoàn chỉnh thêm các văn bản dưới luật trong lĩnh vực này.

Về môi trường đầu tư

Tiếp tục lộ trình cải thiện môi trường đầu tư, kinh doanh, đặc

biệt trong bối cảnh Việt Nam đã gia nhập WTO như hiện nay. Nghiên cứu sửa đổi Luật Đầu tư, tiếp tục xoá bỏ sự phân biệt đối xử giữa đầu tư trong nước và đầu tư ngoài nước.

Tiếp tục hoàn thiện hệ thống văn bản pháp lý về đầu tư để cho một hệ thống khuôn khổ pháp lý minh bạch, chặt chẽ là thống nhất. Cải cách hệ thống thuế phù hợp với tình hình phát triển kinh tế - xã hội hiện nay, đặc biệt là trong bối cảnh Việt Nam đã là thành viên chính thức của WTO, phù hợp với cam kết quốc tế. Bỏ sung, hoàn thiện, đơn giản hoá các sắc thuế, từng bước áp dụng hệ thống thuế thống nhất, không phân biệt doanh nghiệp thuộc các thành phần kinh tế khác nhau, doanh nghiệp Việt Nam cũng như các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài. Hiện đại hoá công tác thu thuế, tăng cường công tác quản lý nguồn thu ngân sách, tạo môi trường pháp lý đảm bảo quyền lợi hợp lý cho các nhà đầu tư.

Năm là, Đẩy mạnh công tác phòng chống tham nhũng nhằm góp phần nâng cao hiệu quả sử dụng vốn đầu tư.

Phòng chống tham nhũng trong lĩnh vực đầu tư XDDB đã được xác định là một lĩnh vực trọng điểm. Nếu làm tốt công tác này gắn với những giải pháp đã nêu ở trên sẽ có tác dụng to lớn đối với việc chống thất thoát, lãng phí, nâng cao hiệu quả đầu tư một cách rõ rệt./.